

Anna Piziak-Rapacz

WSPÓŁPRACA TRANSATLANTYCKA POLSKI I USA NA RZECZ BEZPIECZEŃSTWA ENERGETYCZNEGO

Wprowadzenie

Współpraca transatlantycka wzmacnia dialog pomiędzy państwami. Istotnym elementem jest jej instytucjonalizacja, tj. zmiany i ewolucja danej zbiorowości oraz pewnego, ustalonego bądź kształtującego się systemu. Wyraża bowiem tendencję do kształtowania nowych, coraz bardziej złożonych więzi między członkami zbiorowości oraz elementami systemu¹.

Sektor energetyczny w Polsce i USA, to dwa odmienne środowiska uwarunkowane różnymi czynnikami, np. położeniem geograficznym, dostępnością surowców energetycznych, rozwojem gospodarczym państwa. W związku z tym współpraca transatlantycka pomiędzy tymi krajami w ramach rynku energetycznego stanowi pewne uzupełnienie. Szczególnie ważna jest ona dla Polski z uwagi na rozwijający się sektor gazu niekonwencjonalnego oraz kwestię olbrzymiego udziału węgla w ogólnym bilansie energetycznym. Polska może bowiem korzystać z wiedzy i doświadczenia USA.

Niniejsza analiza została podzielona na trzy części. Pierwsza omawia sektor energetyczny w Polsce i USA, druga analizuje charakter obszarów transatlantyckiej współpracy polsko-amerykańskiej, trzecia natomiast wskazuje na skutki współ-

¹ J. Kukułka, *Procesy internacjonalizacji i współzależności w stosunkach międzynarodowych*, [w:] *Stosunki międzynarodowe – geneza – struktura – dynamika*, red. E. Haliżak, R. Kuźniar, Warszawa 2000, s. 230.

pracy transatlantyckiej pomiędzy UE a USA, dla Polski, jako członka Wspólnoty. Polska pomimo samodecydowania o polityce energetycznej państwa musi dostosowywać się do ogólnych ram narzuconych przez UE.

Bilans energetyczny a strategia bezpieczeństwa energetycznego – charakterystyka sektora energetycznego w Polsce i w Stanach Zjednoczonych

Polityka USA w zakresie bezpieczeństwa energetycznego koncentruje się na pracach badawczo-rozwojowych. Głównym celem jest zapewnienie dostępu do surowców energetycznych w możliwie niskiej cenie. Poszczególne stany realizują w ramach tej koncepcji swoje cele i strategie, np. Kalifornia – OZE, czy Teksas złoża ropy i gazu².

Tabela 1. Wysokość wydobycia i zasobów surowców w USA w 2012 r.

Surowiec energetyczny	Produkcja
Węgiel	515,9 mln ton ekwiwalentu ropy naftowej*
Gaz ziemny ogółem	836,537 mld m ³
Ropa naftowa	681,4 bln m ³

*tona ekwiwalentu ropy naftowej (toe) – znormalizowana jednostka określona na podstawie jednej tony ropy naftowej o wartości opałowej netto 41,868 gigadżuli

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *BP Statistical Review of World Energy*, June 2013.

Wzrost produkcji surowców energetycznych w USA, zwłaszcza ropy i gazu z łupków, doprowadziły do istotnych zmian w obrotach handlowych. W 2013 r. wartość eksportu paliw energetycznych wzrosła o 8% w stosunku do 2012 r., natomiast wartość importu tych paliw spadła o 11%. Biorąc pod uwagę bardzo istotną rolę paliw energetycznych w bilansie handlowym USA, zmiana ta zmniejszyła całkowity deficyt handlowy USA w 2013 r. do poziomu najniższego od czterech lat³. W 2013 r. wartość importu netto surowców energetycznych w USA wyniosła o 19% mniej niż w 2012 r., spadając z 304 mld dolarów do 246 mld. Wartość importu netto w całkowitym bilansie energetycznym Stanów Zjednoczonych zmniejszyła się z 30% w 2006 r. do poniżej 20% w 2012 r. Zwiększanie produkcji ropy i gazu z łupków to podstawowa przyczyna tej korzystnej zmiany. Prognozy przewidują, że udział importu surowców energetycznych będzie się nadal szybko zmniejszał – do 6% w 2020 r. i 3% w 2035 r.⁴

² A. Barbarzak, *Pragmatyzm energetyczny USA*, Gdańsk 2014.

³ Więcej na stronie amerykańskiej agencji zajmującej się analizą energetyczną: Energy Information Administration – EIA, www.eia.gov.

⁴ *Ibidem*.

Gaz łupkowy jest silnym motorem dla gospodarki USA. Ogółem amerykańskie złoża gazu szacowane są na 24,4 bln m sześć. Jedną trzecią stanowi gaz łupkowy. Według Agencji Informacji Energetycznej – EIA, w 2035 r. gaz łupkowy wraz z metanem z pokładów węgla będą stanowić ok. 34% ogólnego bilansu energetycznego Stanów Zjednoczonych⁵. Coroczny wzrost wydobycia powoduje, że USA już nie jest tylko importerem, ale i eksporterem tego surowca. Problem stanowi brak rozbudowanej infrastruktury eksportowej oraz polityka samowystarczalności gospodarki USA. Wydobyty gaz w znacznej mierze trafia na rynek wewnętrzny. Dostępność surowca wpływa również na jego niską cenę. Zwiększające się wydobycie gazu z łupków w USA może spowodować zwiększenie amerykańskiego eksportu do Europy⁶. Według prognoz *Annual Energy Outlook 2011*, opublikowanych przez federalną agencję US Energy Information Administration (EIA), ilość wydobycia gazu łupkowego ma się kształtować następująco: 155 mld m sześć. w 2011 r., 180 mld m sześć. w 2012 r., 203,9 mld m sześć. w 2015 r., 232,5 mld m sześć. w 2020 r., 274,4 mld m sześć. w 2025 r., 309,8 mld m sześć. w 2030 r., oraz 346,8 mld m sześć. w 2035 r.⁷

EIA opublikowała również dane, które wskazują na stopniowo malejący udział węgla w ogólnym bilansie Stanów Zjednoczonych. W 2005 r. produkowały one około 50% energii, w 2011 r. było to już 40%. Zjawisko to jest głównie przyczyną przypisywania większego udziału w rynku nowym rozwiązaniom, np. użycia gazu niekonwencjonalnego⁸. Należy podkreślić swoistość rynku amerykańskiego, od 2008 r. stopniowo spadały tam ceny gazu, węgla oraz ropy. Fakt ten wpłynął znacznie na konkurencyjność rynku. W 2012 r. gospodarka USA zaoszczędziła w ten sposób ok. 130 mld dolarów⁹.

W przypadku rynku OZE w USA najlepiej sytuację tego sektora analizuje raport *Annual Energy Outlook 2013*. W wyniku przeprowadzonych analiz do roku 2040 źródła odnawialne będą w USA pokrywać około 16% miks energetycznego. Udział OZE w konsumpcji energii w USA w 2012 r. to 13%. Silnie rozwiniętym sektorem jest fotowoltaika. Główny program to: Solar Market Pathways, którego koszty wyniosą 100 mln dolarów, z czego 15 mln ma być przeznaczonych na projekty realizowane przez lokalne społeczności. Solar Market Pathways to część programu SunShot Initiative, który zakłada redukcję kosztu produkcji energii z przemysłowych systemów fotowoltaicznych do 0,06 dol./kWh¹⁰. W przypadku farm

⁵ *Annual Energy Outlook 2010 with projections to 2035*, EIA, April 2010, s. 81, www.eia.gov/oiaf/archive/aeo10/pdf/0383%282010%29.pdf [12.01.2012].

⁶ T. Wójcik, *Surowce energetyczne – kluczowy towar w handlu USA*, www.biznesalert.pl/25-02-2014-alert [12.04.2014].

⁷ *Annual Energy Outlook 2011*, US Energy Administration, EIA 2011.

⁸ www.eia.gov.

⁹ L. Puka, *Polityka energetyczna Unii Europejskiej po 2020 r. – miejsce dla przemysłu?*, „Biuletyn PISM” 2014, nr 34.

¹⁰ *Rząd USA przeznaczy 15 mln \$ na społeczne projekty fotowoltaiczne*, www.gramzielone.pl/energia-sloneczna/10463/rzad-usa-przeznaczy-15-mln-na-spoeczne-projekty-fotowoltaiczne [28.04.2014].

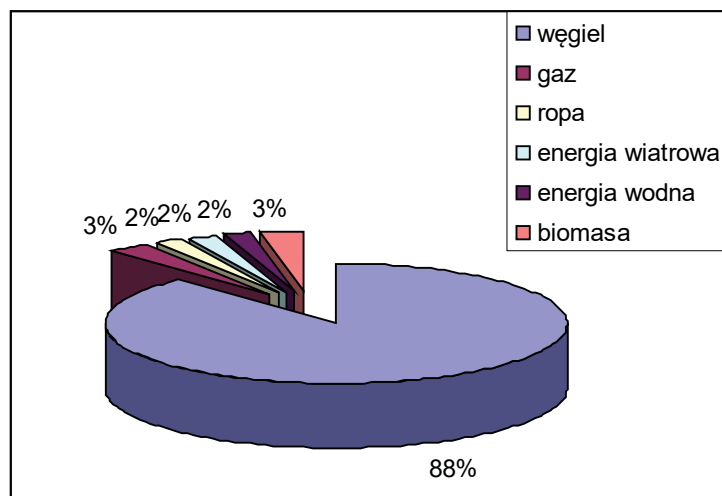
wiatrowych, według danych Amerykańskiego Stowarzyszenia Energetyki Wiatrowej (American Wind Energy Association – AWEA), w 2013 r. w USA uruchomiono 1,087 GW farm wiatrowych, a w 2012 r. – 13,131 GW. Działanie to wynikało z obawy nad zakończeniem okresu ulg dla tego typu inwestycji w ramach tzw. *production tax credit* (PTC).

W przypadku hydroenergetyki w USA można określić ją jako sektor stabilny; powstał przed 1980 r. i stanowi ok. 7% ogólnego bilansu energetycznego państwa.

Energetyka jądrowa w USA to, podobnie jak w przypadku energetyki wodnej, stabilny rynek (ponad 100 elektrowni). W 2013 r. po raz pierwszy od dłuższego czasu rozpoczęto prace nad rozbudowywaniem za 14 miliardów dolarów elektrowni w Georgii. USA promuje pozyskanie energii z tego źródła z powodu stosunkowo niskich kosztów pozyskania energii¹¹. Inwestycje w tym obszarze do tej pory były niepotrzebne z uwagi na sprawnie działające obiekty oraz rozwijający się rynek gazu niekonwencjonalnego.

Struktura bilansu energetycznego Polski jest natomiast ściśle zdominowana przez węgiel kamienny i brunatny (co stanowi 88% wytwarzanej energii). Pozostałe surowce wytwarzane na rynku energetycznym to gaz ziemny, biomasa (6%) oraz pozostałe: energia wodna, energia wiatrowa i ropa naftowa (zob. wykres 1). Należy podkreślić, że Polska nie krajem samowystarczalnym energetycznie, co znacznie obniża bezpieczeństwo energetyczne państwa. W relacjach handlowych powoduje, że państwo staje się zależne importowo, a tym samym zostaje narażone na olbrzymie ryzyko z powodu np. ceny surowca, kosztów transportu, niestabilnej sytuacji politycznej itp.

Wykres 1. Struktura wytwarzania energii elektrycznej w Polsce w 2012 r.

Źródło: Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych SA, *Sektor energetyczny w Polsce*, Warszawa 2013, s. 2.

¹¹ USA buduje nowe elektrownie jądrowe, www.polskieradio.pl/42/273/Artykul/909702,USA-buduje-nowe-elektrownie-jadrowe [28.04.2014].

Wydobycie poszczególnych surowców nieodnawialnych w Polsce w 2012 r. obrazuje tabela 2. Dane zostały opracowane na podstawie publikacji Państwowego Instytutu Geologicznego (PIG).

Tabela 2. Wysokość wydobycia i zasobów surowców w Polsce w 2012 r.

Surowiec	Wydobycie	Zasoby
Gaz ziemny	5,62 mld m sześć.	140,059 mld m sześć.
Ropa naftowa	663,18 tys. ton	24,96 mln ton
Węgiel kamienny	71,33 mln ton	48,2 mld ton
Węgiel brunatny	64, 3 mln ton	22,58 mld ton

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Państwowy Instytut Geologiczny, www.geoportal.pgi.gov.pl [28.04.2014].

Problemem polskiego rynku węgla jest wieloletni brak modernizacji. Fakt ten powoduje, że eksport zastępowany jest stale rosnącym importem surowca. W 2008 r. import węgla do Polski wyniósł 10,1 mln ton, a eksport tylko 3,7 mln ton. Natomiast w 2010 r. import 11 mln ton, a eksport 7,5 mln ton. W 2012 r. import 10,3 mln ton, a eksport 7,2 mln ton. Należy podkreślić, że cena węgla importowanego jest znacznie niższa od surowca oferowanego na rynku. Przestarzałe technologicznie kopalnie generują straty, które musi w konsekwencji pokryć kupujący, stąd wysoka cena¹². Polska importuje węgiel głównie z Rosji, Niemiec i Australii. Strategia polityki energetycznej Polski zakłada dywersyfikację kierunków i źródeł pozyskania energii. Dlatego też popierany jest przez polityków zarówno rozwój sektora gazu łupkowego, jak i energetyki jądrowej przy jednoczesnym utrzymaniu sektora węgla kamiennego. Rozwiązaniem dla usprawnienia jego funkcjonowania ma być modernizacja sektora, dalsza prywatyzacja oraz tzw. czyste technologie węglowe CTW. W odniesieniu natomiast do użytkowania węgla i innych paliw kopalnych, głównym pojęciem jest tzw. wychwytywanie, transport i składowanie CO₂ – *CCS Carbon Capture and Storage*, co ma ograniczyć emisję szkodliwych substancji i sprostać wymaganiom unijnym.

Program polskiej energetyki jądrowej został w Polsce przyjęty 28 stycznia 2014 r. Perspektywiczny okres tego przedsięwzięcia to od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2024 r. Zakończenie budowy elektrowni planowane jest około 2035 r.¹³ Brak finansowania projektu ze źródeł unijnych oraz realizacja kilku dużych przedsięwzięć w jednym okresie (wydobycie gazu łupkowego), może jednak stać się czynnikiem hamulcowym dla omawianej inwestycji. W Polsce dodatkowo brakuje specjalnej infrastruktury do przesyłu energii oraz składowiska odpadów radioaktywnych.

¹² Dane ze strony Państwowego Instytutu Geologicznego, www.geoportal.pgi.gov.pl [28.04.2014].

¹³ Pełnomocnik rządu ds. Polskiej Energetyki Jądrowej, *Program polskiej energetyki jądrowej*, Warszawa, styczeń 2014, www.mg.gov.pl/files/upload/19990/PPEJ_2014_01_28_po_RM.pdf, s. 28 [12.02.2014].

W przypadku gazu łupkowego ilość i wielkość złóż ma być podana do wiadomości w 2014 r. 21 marca 2012 r. Państwowy Instytut Geologiczny (PIG) wraz z Amerykańską Służbą Geologiczną opublikował raport oceniający ilość zasobów wydobywanych gazu łupkowego i ropy naftowej. Analiza obejmowała 39 odwiertów rozpoznawczych wykonanych w latach 1950–1990¹⁴. Raport wskazał, że łączne zasoby gazu łupkowego w Polsce dla części lądowej i morskiej obszaru bałtycko-podlasko-lubelskiego wyniosły około 2 bilionów m sześć. Surowca może wystarczyć na około 35–65 lat, przy założeniu, że roczne zużycie to 14,5 mld m sześć. (szacowana ilość 346–768 mld m sześć.). Wcześniejsze opracowania np. Agencji Informacji ds. Energii z 2011 r., wskazywały na około 5,3 bln m sześć. gazu łupkowego w Polsce. Inne natomiast oszacowały: według Wood Mackenzie z 2009 r. na 1,4 bln, według Ystad Energy z 2010 r. 1,0 bln¹⁵. Na początku lipca 2012 r. podmioty z branży energetycznej PGNiG, ENEA, KGHM Polska Miedź, PGE i TAURON Polska Energia, zawarły porozumienie. Jego wytyczne miały zostać określone do końca 2013 r., jednak tak się nie stało. Wyznaczono nowy termin wygaśnięcia porozumienia – 31 grudnia 2013 r. W 2014 r. PGNiG ogłosił nową strategię, mającą pozwolić na stabilny rozwój sektora, tj. współpracę z zagranicznymi podmiotami, jak np. Chevron. W ramach działań społecznych prowadził kampanię informacyjną w mediach, w Internecie: *Razem o łupkach*¹⁶.

W maju 2012 r. premier Polski Donald Tusk udał się z wizytą do Kanady. Potwierdził stanowisko Polski wobec sektora gazowego: „Jako odpowiedzialny rząd musimy dbać o sprawę eksploatacji gazu łupkowego w perspektywie strategicznej”¹⁷. Podpisano również deklarację o współpracy obu państw w ramach promowania gazu niekonwencjonalnego.

Udział odnawialnych źródeł energii w ogólnym bilansie energetycznym Polski wyznaczyła dyrektywa 2009/28/WE: w końcowym zużyciu energii brutto w 2020 r. odnawialne źródła energii mają stanowić 15%, w transporcie ma być to poziom 10% wykorzystania energii ogółem. W 2010 r. energia odnawialna stanowiła 10,2% ogólnego bilansu energetycznego Polski, w tym 85,36% stanowiła biomasa stała, 6,65% biopaliwa ciekłe, woda 3,65%, wiatr 2,08%, biogazy 1,67%, pompy ciepła 0,31%, energia geotermalna 0,20%, odpady komunalne 0,04%, promieniowanie słoneczne 0,03%¹⁸. Największe znaczenie na polskim rynku OZE odgrywa biomasa.

¹⁴ Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, *Ocena zasobów wydobywanych gazu ziemnego i ropy naftowej w formacjach łupkowych dolnego paleozoiku w Polsce (Basen Bałtycko-Podlasko-Lubelski)*, Warszawa 2012, www.pgi.gov.pl [12.03.2013].

¹⁵ www.pgi.gov.pl/pl/institut-geologiczny-surowce-mineralne/4062-gaz-upkowy-3-jak-due-s-zasoby-niekonwencjonalnych-zo-gazu-ziemnego-w-polsce.html [12.03.2013].

¹⁶ *Gaz łupkowy: PGNiG, KGHM, Tauron i Enea przedłużyły współpracę*, www.m.forsal.pl/inwestycje/gaz-lupkowy-pgnig-kgbm-tauron-i-enea-przedluzily-wspolprace [22.02.2013].

¹⁷ *Donald Tusk zakończył wizytę w Kanadzie*, www.tvpparliament.pl/aktualnosci/donald-tusk-zakonczyl-wizyte-w-kanadzie/7367275 [12.03.2013].

¹⁸ GUS, *Energia ze źródeł odnawialnych w 2010 r.*, Warszawa 2011, s. 8.

Amerykański rynek energetyczny jest zupełnie odmienny. Cechą wspólną jest duży udział węgla w ogólnym bilansie energetycznym. Polska nie posiada również własnego rynku gazu, surowiec jest głównie z importu. Podobnie jest z rynkiem ropy naftowej. Problem stanowi również sektor węgla kamiennego i brunatnego. Od kilku lat surowiec zamiast być kupowany na rynku wewnętrznym, jest importowany. Rząd promuje wprawdzie dwa projekty budowę elektrowni jądrowej oraz wydobywanie gazu niekonwencjonalnego. Należy jednak ostrożnie oceniać te inwestycje, gdyż historia pokazała, że nie zawsze są one doprowadzane do końca. W Polsce brakuje bowiem ciągłości decyzyjnych poszczególnych ekip rządzących, które forsując swoje cele i idee, zapominają o działaniach swoich poprzedników.

Transatlantycka współpraca polsko-amerykańskiej na rzecz bezpieczeństwa energetycznego

Współpraca Polski i USA w zakresie energii i ochrony klimatu obejmuje 4 obszary:

- strategię bezpieczeństwa energetycznego,
- współpracę naukowo-technologiczną,
- poszukiwanie i wydobywanie węglowodorów, tj. gaz łupkowy,
- pracę na rzecz rozwoju energetyki odnawialnej.

Inicjatywy na rzecz współpracy w ramach bezpieczeństwa energetycznego u progu drugiej dekady XXI w. to nieustające działania różnorodnych podmiotów na poszczególnych płaszczyznach sektora energetycznego. W 2008 r. Polska została członkiem Międzynarodowej Agencji Energetycznej MAE (*International Energy Agency* – IEA). Do MAE należy 28 krajów należących do OECD, kraje UE, Norwegia i Szwajcaria, USA, Kanada, Japonia, Korea Południowa, Australia i Nowa Zelandia. Celem tej organizacji było zapobieganie przerwom w dostawach ropy naftowej oraz badania i analizy wprowadzenia na rynek nowych technologii energetycznych służących efektywnemu pozyskiwaniu energii ze źródeł odnawialnych. MAE opracowuje również liczne raporty i prowadzi zestawienia statystyczne¹⁹.

Innym przykładem może być wspólna Deklaracja w sprawie współpracy w dziedzinie przemysłu i handlu w sektorze energetyki jądrowej, która została podpisana w lipcu 2010 r. przez podsekretarza w Departamencie Handlu USA Francisco Sancheza oraz Hannę Trojanowską, pełnomocnika polskiego rządu ds. programu energetyki jądrowej. Celem deklaracji było wsparcie dla podmiotów inwestujących w energetykę jądrową, prowadzących badania naukowo-technologiczne oraz ułatwienia w formalnościach związanych z procedurami przetargowymi²⁰.

W 2010 r. Polska została członkiem Globalnej Inicjatywy na rzecz Gazu Łupkowego (GSGI), której celem jest wsparcie administracji państwowych

¹⁹ Więcej informacji na stronie Międzynarodowej Agencji Energetycznej: www.iea.org.

²⁰ Więcej informacji na stronie Ambasady Stanów Zjednoczonych Ameryki: www.polish.poland.usembassy.gov.

w kwestiach instytucjonalnych i regulacyjnych. Podczas wizyty ministra Radosława Sikorskiego w Waszyngtonie w marcu 2011 r. podpisano *Memorandum o porozumieniu w sprawie rozwoju współpracy w zakresie naukowych, technicznych oraz politycznych aspektów czystych i efektywnych technologii energetycznych*²¹.

W lipcu 2010 r. Hanna Trojanowska oraz Francisco Sanchez przedstawiciel Departamentu Handlu USA podpisali Wspólną deklarację w sprawie współpracy w dziedzinie przemysłu i handlu w sektorze energetyki jądrowej. We wrześniu 2010 r. podpisano także umowę o wymianie technicznej pomiędzy Nuclear Regulatory Commission i Państwową Agencją Atomistyki, która potwierdza wspólne zobowiązania państw na rzecz współpracy w ramach energetyki jądrowej²². Według przedstawiciela USA:

Podpisanie wspólnej deklaracji podkreśla wagę, z jaką rząd USA podchodzi do wspierania rozwoju w Polsce energetyki atomowej na potrzeby cywilne. Amerykańscy dostawcy technologii w zakresie energetyki atomowej mogą mieć kluczowy wkład w realizację polskiego programu energetyki atomowej²³.

W grudniu 2010 r. prezydent USA Barack Obama oraz prezydent Polski Bronisław Komorowski wydali wspólne oświadczenie określające strategiczne partnerstwo w XXI w. Prezydent USA wyraził zadowolenie z działań Polski na rzecz bezpieczeństwa energetycznego, również w zakresie energii jądrowej. Przykładem tego jest usunięcie uranu z reaktora „Maria”²⁴.

W dniach 23–24 sierpnia 2010 r. w Waszyngtonie odbyła się konferencja w ramach Globalnej Inicjatywy Gazu Łupkowego (GSGI). Celem konferencji było zobrazowanie sytuacji rynku gazu łupkowego w USA w aspektach geologicznych, technologicznych, ekonomiczno-finansowych czy też ochrony środowiska²⁵.

4 marca 2011 r. specjalny wysłannik ds. energetyki w Eurazji ambasador Richard Morningstar i polski ambasador w Stanach Zjednoczonych Robert Kupiecki podpisali umowę o współpracy energetycznej. Sekretarz USA Clinton stwierdziła:

To porozumienie oraz inne inicjatywy energetyczne stworzą większe szanse rozwoju gospodarczego zarówno dla narodu amerykańskiego, jak i dla narodu polskiego, a także zwiększą niezależność energetyczną Polski i Europy²⁶.

²¹ *Prezydenci Polski i USA we wspólnym oświadczeniu*, www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art,49,prezydenci-polski-i-usa-we-wspolnym-oswiadczeniu.html [12.03.2014].

²² *Atomowa deklaracja Polski i USA podpisana*, www.elektrownieatomowe.info/15_wiadomosci/41_Energia_jadrowa_Energia_atomowa/9829_Atomowa_deklaracja_Polski_i_USA_podpisana.html [12.03.2014].

²³ *USA i Polska podpisały umowę o współpracy w zakresie energetyki atomowej*, www.polish.poland.usembassy.gov/energ-atom-14lip.html [28.04.2014].

²⁴ *Wspólne oświadczenie prezydentów Polski i USA*, www.rp.pl/artykul/575906.html?print=tak&p=0 [12.03.2014].

²⁵ Więcej informacji na stronie Ambasady Stanów Zjednoczonych: www.polish.poland.usembassy.gov.

²⁶ *USA i Polska podpisały umowę o współpracy energetycznej*, www.polish.poland.usembassy.gov/mou_energy.html [12.03.2014].

Wspólne badania mają obejmować takie dziedziny, jak: czyste technologie węglowe, energię odnawialną, gaz niekonwencjonalny, energię atomową oraz zarządzanie środowiskiem i odpadami. Wymiana informacji w tym obszarze obejmuje różnego typu seminaria, warsztaty, wymiany naukowców, współpracę w ramach podobnych instytucji, opracowywanie analiz itp.

W dniach 11–12 maja 2011 r. obradował polsko-amerykański Okrągły Stół Energetyczny. Organizatorem była Izba Gospodarcza Energetyki i Ochrony Środowiska, a współorganizatorem Amerykańskie Stowarzyszenie Energetyki (USEA). Celem rozmów było podkreślenie ważności zastosowania i współpracy na rzecz czystych technologii węglowych, jako rozwiązania poprawiającego kondycję sektora. Stronę polską reprezentowali przedstawiciele Ministerstwa Gospodarki oraz polskie firmy zaangażowanych w prezentowaną tematykę. Ze strony amerykańskiej obecni byli przedstawiciele Departamentu Energii USA i amerykańskiego Stowarzyszenia Energetyki²⁷.

28 maja 2011 r. miało natomiast miejsce spotkanie prezydenta USA Baracka Obamy z premierem Polski Donaldem Tuskiem. W maju 2012 r. premier Tusk udał się z kolei do Kanady. Celem wizyty była między innymi sprawa wydobycia gazu łupkowego. Premier potwierdził stanowisko Polski. Podpisano wówczas deklarację o współpracy obu państw w ramach promowania rozwoju sektora gazu niekonwencjonalnego.

20 czerwca 2012 r. w Warszawie odbył się polsko-amerykański szczyt gospodarczy. W rozmowach uczestniczyli m.in. sekretarz handlu John Bryson, wicepremier i minister gospodarki Waldemar Pawlak oraz Grzegorz Wrochna, dyrektor Narodowego Centrum Badań Jądrowych (NCBJ). Narodowe Centrum Badań Jądrowych i Politechnika Warszawska podczas Polsko-Amerykańskiego szczytu podpisały umowy o współpracy z Westinghouse Electric Company. Polska uzyska dzięki temu wiedzę na temat amerykańskich technologii, np. analizy bezpieczeństwa reaktorów AP1000²⁸.

W 2007 r. Polska przystąpiła do Globalnego Partnerstwa w zakresie Energii Jądrowej – GNEP (*Global Nuclear Energy Partnership*). Organizacja została utworzona rok wcześniej przez USA, której głównym celem jest stworzenie zamkniętego cyklu paliwowego. Od czerwca 2010 r. nazwa została zmieniona na Międzynarodowe Porozumienie Ramowego o Współpracy w Dziedzinie Energetyki Jądrowej (*International Framework for Nuclear Energy Cooperation* – IFNEC).

Od 2008 r. trwa współpraca National Energy Technology Laboratory z Zakładem Chemicznej Przeróbki Węgla Głównego Instytutu Górniczego w zakresie technologii węglowych. USA i Polska są również członkami Forum Sekwestracji Węgla (CSLF)²⁹. Forum Sekwestracji węgla (CSLF) to międzynarodowa inicjatywa na rzecz zmian klimatycznych na poziomie ministerialnym, które koncentruje

²⁷ Więcej informacji na stronie *Orlen Upstream*: www.orlenustream.pl.

²⁸ *NCBJ na polsko-amerykańskim szczycie gospodarczym*, www.ncbj.gov.pl/node/1664 [12.03.2014].

²⁹ Więcej informacji na stronie Forum Sekwestracji Węgla, www.cslforum.org/organization/index.html.

się na rozwoju ulepszonych opłacalnych technologii oddzielania i wychwytywania dwutlenku węgla (CO₂) do jego transportu i długoterminowego bezpiecznego przechowywania. Misją CSLF jest ułatwienie rozwoju i wdrożenia takich technologii poprzez wspólne wysiłki, które dotyczą kluczowych przeszkód technicznych, ekonomicznych i środowiskowych. CSLF będzie również promować świadomość prawną, regulacyjną, finansową środowisk sprzyjających takiej technologii. CSLF składa się obecnie z 23 członków, w tym 22 państw i Komisji Europejskiej. Kraje członkowskie CSLF reprezentują ponad 3,5 miliarda osób, tj. około 60% ludności świata. Celem CSLF jest m.in.: identyfikacja obszarów wielostronnej współpracy w ramach technologii wychwytywania, składowania i transportu węgla, współpraca w ramach wszystkich obszarów tj. przemysłu, środowisk akademickich, organizacji rządowych i pozarządowych.

Ważnym wydarzeniem było również porozumienie z 2011 r. o Współpracy w zakresie czystej i wydajnej energii. Stanowi ono uzupełnienie i poszerzenie działań na rzecz współpracy naukowej, technicznej i strategicznej.

22 września 2011 r. do Polski z wizytą przyjechał zastępca sekretarza ds. handlu USA Francisco Sanchez. Celem wizyty były rozmowy w zakresie energetyki jądrowej, gazu z łupków oraz nieodnawialnych źródeł energii³⁰. 28 września 2011 r. miało miejsce spotkanie ministra gospodarki Waldemara Pawłaka z Danielem Ponemanem, podsekretarzem energii Stanów Zjednoczonych. Strona amerykańska podczas spotkania podkreślała wspólne cele obu państw.

W ramach Polsko-Amerykańskiego Dialogu Gospodarczego w październiku 2012 r. odbył się polsko-amerykański tydzień gospodarczy. W cyklu debat i konferencji udział wzięli m.in. minister skarbu Mikołaj Budzanowski, członek Komisji Europejskiej Janusz Lewandowski i prezes Giełdy Papierów Wartościowych Ludwik Sobolewski. Według wiceminister Beaty Stelmach,

Polsko-Amerykański Tydzień Gospodarczy to dodatkowa platforma dialogu gospodarczego i wymiany doświadczeń. To przedsięwzięcie gospodarcze, uzupełnione o elementy promocji kulturalnej, co stanowi przykład kompleksowego podejścia do promocji Polski przy jednoczesnym wykorzystaniu instrumentów dyplomacji publicznej, kulturalnej oraz ekonomicznej³¹.

Innym przykładem współpracy transatlantyckiej jest Polsko-Amerykański Dialog Strategiczny – forum dyskusyjne na temat bezpieczeństwa i gospodarki. W 2010 r. wznowiono go, m.in. za sprawą ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego i sekretarz stanu USA Hillary Clinton. W marcu 2014 r. odbyła się 10 runda rozmów. Tematem rozmów była również kwestia transatlantyckiego układu o Partnerstwie na rzecz handlu i inwestycji (TTIP)³².

³⁰ A. Łakoma, *USA walczą o polski atom*, www.ekonomia.rp.pl/artukul/720842.html?p=2http://www.mojeopinie.pl/kierunek_samodzielnos_energetyczna,3,1352297632 [12.04.2014].

³¹ *Polsko-Amerykański Tydzień Gospodarczy w Nowym Jorku*, 26.09.2012, www.wprost.pl/ar/349459/Polsko-Amerykaski-Tydzie-Gospodarczy-w-Nowym-Jorku [12.04.2014].

³² *Polsko-Amerykański Dialog Strategiczny w Waszyngtonie*, www.poland.us/strona,4-2,15624,0,polsko-amerykanski-dialog-strategiczny-w-waszyngtonie.html [12.04.2014].

Idea zacieśnienia współpracy pomiędzy Polską a USA stała się priorytetem w obliczu kryzysu rosyjsko-ukraińskiego i kwestii Krymu. Przykładem są rozmowy z 19 marca 2014 r. w Waszyngtonie ramach polsko-amerykańskiej Grupy Konsultacyjnej ds. Współpracy Strategicznej (*Strategic Cooperation Consultative Group – SCCG*)³³. Relacje polsko-amerykańskie są obserwowane przez koncerny energetyczne, które w rozwoju strefy wolnego handlu upatrują alternatywę dla obecnej sytuacji na Kremlu. Import gazu LNG z USA zwiększy znacznie bezpieczeństwo energetyczne Polski. Należy jednak pamiętać, że potrzebne są inwestycje w infrastrukturę energetyczną, bez której dostarczenie surowca do odbiorcy nie jest możliwe. Rośnie więc wrażliwość na kwestie geopolitycznego znaczenia bezpieczeństwa energetycznego³⁴.

Powyższe przykłady wskazują na wielopłaszczyznowość współpracy polsko-amerykańskiej. Prowadzone są liczne prace naukowe, spotkania, seminaria, konferencje, które prowadzą do identyfikacji obszarów i określenia przyszłych działań obu państw. Zdobywane jest doświadczenie i wiedza, które mają zwiększyć trafność identyfikacji problemu i podejmowania decyzji.

W dniach 15–16 maja 2014 r. w Ohio będzie XIV Polsko-Amerykańska Konferencja Nauki i Technologii – Polish-American Conference on Science and Technology. Organizacją wydarzenia zajęły się Instytut Lotnictwa w Warszawie, Ohio State University i Fundacja Wymiany Innowacji w Nauce i Technologii. Celem konferencji jest m.in. analiza współpracy w dziedzinie innowacji i wysokich technologii, wspólne inicjatywy i projekty, wymiana poglądów między ośrodkami badawczymi w Polsce i USA. Panele będą obejmować:

- stan obecny i kierunki rozwoju technologii Aerospace,
- stan i rozwój technologii energetycznych,
- stan obrony i innowacji w zakresie bezpieczeństwa,
- stan i innowacje w precyzyjnym rolnictwie³⁵.

Polska posiada sprecyzowaną dokumentami strategię bezpieczeństwa energetycznego. Elity polityczne promują dywersyfikację kierunków i źródeł pozyskania energii, co widoczne jest w różnorodnych pomysłach poszczególnych koalicji, np. dostawy surowców z Norwegii czy Kataru, budowa elektrowni jądrowej, wydobycie gazu łupkowego, itp. Należy jednak stwierdzić brak ciągłości działań, którym przyświecają jedynie cele polityczne a nie ekonomiczne dobro państwa. Dlatego też należy się zastanowić nad ową strategią, gdyż może ona w perspektywie długookresowej przeczyć swoim założeniom, a w konsekwencji doprowadzić do stanu zagrożenia i niemożności zagwarantowania bezpieczeństwa energetycznego

³³ Więcej informacji na stronie Ministerstwa Spraw Zagranicznych: www.msz.gov.pl.

³⁴ *Geopolityka coraz ważniejsza w eksporcie gazu USA*, www.wyborcza.pl/1,91446,15726065,Geopolityka_coraz_wazniejsza_w_eksporcie_gazu_USA.html [12.03.2014].

³⁵ *XIV Polsko-Amerykańska Konferencja Nauki i Technologii w USA*, www.washington.trade.gov.pl/pl/kalendarium/detail/article,6189,XIV_Polsko-Amerykanska_Konferencja_Nauki_i_Technologii.html [29.04.2014].

Polski. Współpraca USA z Polską jest widoczna na przykładzie rozmów, debat, wspólnych inicjatyw badawczych. W tej płaszczyźnie brakuje natomiast inwestycji energetycznych. Zdobyte w ramach wymiany wiedzy, doświadczenie powinno stać się podstawą do rozwoju polskiego sektora energetycznego.

Skutki współpracy transatlantyckiej UE i USA dla Polski

Współpraca pomiędzy UE a USA sięga lat 50. XX w. Od lat 90. organizowano wspólne spotkania na szczycie. W ich wyniku w 1990 r. powstała tzw. *Deklaracja transatlantycka*. Dotyczyła m.in. takich aspektów, jak: liberalizacja handlu, zrównoważony rozwój, pokój i bezpieczeństwo. Kolejnym wydarzeniem był szczyt w Madrycie 3 grudnia 1995 r., na którym przyjęto „Nowy program transatlantycki”. Jednym z jego punktów był rozwój handlu międzynarodowego oraz współpraca gospodarcza państw. 18 maja 1998 r. podpisano kolejny dokument tzw. „Partnerstwo transatlantyckie we współpracy politycznej”, który określił wspólne cele UE i Wspólnoty. Lata 2003–2004 to głównie spotkania i rozmowy w sprawie Iraku, pokoju na Bliskim Wschodzie, Sudanu oraz działania na rzecz walki z terroryzmem po atakach z 11 września 2001 r. w USA. W trakcie spotkania USA i UE 22 lutego 2005 r. w Brukseli rozmawiano o kwestiach ekonomicznych i potrzebie ochrony środowiska naturalnego. 21 czerwca 2006 r. uzgodniono, że strategiczne partnerstwo będzie obejmowało 4 obszary, w tym energetykę i zmiany klimatu. 30 kwietnia 2007 r. w Waszyngtonie w ramach kolejnego szczytu ustanowiono Transatlantycką Radę Gospodarczą na rzecz zacieśnienia integracji. 5 kwietnia 2009 r. w ramach nieformalnego szczytu w Pradze analizowano działania na rzecz liberalizacji i bezpieczeństwa energetycznego.

Głównymi założeniami polityki energetycznej Wspólnoty były przede wszystkim liberalizacja rynku energetycznego, zrównoważony rozwój, dywersyfikacja kierunków i źródeł pozyskania energii oraz ochrona środowiska naturalnego. Różnorodność bilansów energetycznych poszczególnych państw członkowskich sprawiła, że polityka bezpieczeństwa energetycznego tworzona jest na szczeblu poszczególnych państw. Wspólne cele UE muszą być jednak przestrzegane. Państwa posiadają wprawdzie prawo do decydowania o kierunku swojej strategii bezpieczeństwa energetycznego państwa, jednak musi być ona dostosowana do unijnych wytycznych. Współpraca UE i USA w ramach sektora energetycznego obejmowała takie aspekty, jak dywersyfikację źródeł energii oraz bezpieczeństwo transportu surowców energetycznych. W 2009 r. powołano do życia Radę ds. Energii w ramach kontaktów bilateralnych oraz relacji z krajami trzecimi. Głównymi priorytetami działań było wykorzystanie przez państwa energii słonecznej, wiatrowej, biopaliw, energii jądrowej oraz gazu skroplonego. Ostatnie posiedzenie Rady ds. Energii miało miejsce w listopadzie 2011 r.³⁶

³⁶ Więcej informacji na stronie Ministerstwa Spraw Zagranicznych: www.msz.gov.pl.

Utworzenie Transatlantycznej Rady Energetycznej (*Transatlantic Energy Council*, dalej Rada Energetyczna lub Rada) objęto szerokim polem różnych debat politycznych nie tylko na forum UE, w relacjach UE–USA, ale również na szczeblu innych podmiotów. Ciekawym opracowaniem była publikacja Centrum Stosunków Międzynarodowych, w której zaproponowano tematy wymagające analizy, w ujęciu:

- globalnym – Rada Energetyczna a stosunki z innymi państwami i organizacjami uczestnikami rynku międzynarodowego,
- transatlantycznym – koordynacja działań UE i USA w ramach powstałej struktury,
- wewnętrznym – działania wewnętrzne na potrzeby Rady³⁷.

Celem Rady Energetycznej musi być nowy obszar działań, a zatem nie może dublować podmiotów już istniejących, takich jak Forum Głównych Gospodarek ds. Energii i Zmian Klimatu (*Major Economies Forum on Energy and Climate*), czy Transatlantyczna Rada Gospodarcza oraz Dialog Wysokiego Szczebla ds. Zmian Klimatu i Zrównoważonego Rozwoju (*High Level Dialogue on Climate Change and Sustainable Development*). Bardzo ważne będą również relacje z podmiotami trzecimi, tj. pozostałymi uczestnikami stosunków międzynarodowych. Dlatego też należy rozpatrywać kwestie członkostwa w radzie w kontekście międzyrządowym (rola poszczególnych państw członkowskich), biurokratycznym (pozycja instytucjonalna i poziom wiedzy), społecznym (organizacje pozarządowe, niezależne ośrodki badawcze i przedsiębiorstwa)³⁸.

Szczyt UE–USA z 2011 r. był wydarzeniem istotnym z uwagi na sytuację gospodarczą państw przeżywających skutki kryzysu finansowego. Szef Rady Europejskiej Herman Van Rompuy stwierdził, że „My – UE i Stany Zjednoczone – mamy najściślejsze relacje handlowe oraz gospodarcze i pozostajemy dla siebie najważniejszymi partnerami”³⁹. Z uwagi na ten fakt dywersyfikacja kierunków i źródeł energii jest konieczna. Cena gazu importowanego do UE jest wysoka, ponieważ ustalana jest w oparciu o ceny ropy. Eksport węgla z USA w ogóle osiągnął rekordowy poziom ponad 115 mln ton w 2012 r., podczas gdy jeszcze 2009 r. wynosił ok. 60 mln ton. Głównymi odbiorcami były Wielka Brytania, Holandia i Włochy⁴⁰. W 2012 r. Austria natomiast zwiększyła import węgla z USA z uwagi na niską cenę surowca, tj. 119 dolarów – 22,9%.

17 czerwca 2013 r. rozpoczęły się negocjacje w ramach umowy o Transatlantycznym Partnerstwie Handlowo-Inwestycyjnym pomiędzy Stanami Zjednoczonymi

³⁷ P. Pawlak, *Transatlantyczna Rada Energetyczna: jak uniknąć kolejnej porażki. Raporty i analizy 2/09*, Warszawa 2009, s. 4.

³⁸ *Ibidem*, s. 5.

³⁹ *Szczyt UE–USA ma wzmocnić transatlantyczne partnerstwo*, www.euractiv.pl/polityka-zagraniczna/wywiad/szczyt-ue-usa-ma-wzmocni-transatlantyczne-partnerstwo-003113 [24.04.2014].

⁴⁰ *Amerykański węgiel w unijnych elektrowniach*, www.ekorynek.com/prze/642-amerykanski-wegiel-w-unijnych-elektrowniach [24.04.2014].

a Unią Europejską (*Transatlantic Trade and Investment Partnership*). Celem tych działań było ustanowienie strefy wolnego handlu pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Unią Europejską. Fakt ten nie jest bez znaczenia dla Polski. Liberalizacja w ramach dostępu do rynków wewnętrznych, eliminacja ceł we wzajemnym handlu oraz niwelowanie kosztownych barier pozataryfowych pozwolą zwiększyć inwestycje eksportowe, obniżyć ceny kupowanych surowców oraz zacieśnić wymianę doświadczeń. Pierwsza runda rozmów miała miejsce od 8 do 12 lipca 2013 r. w Waszyngtonie. W 2014 r. przewidziane jest 5 rund negocjacyjnych. Tematem rozmów były m.in. takie problemy, jak dostęp do rynku, zamówienia publiczne, inwestycje, tzw. reguły pochodzenia, energetyka i surowce, e-gospodarka⁴¹. Liberalizacja wynika z pojawienia się na rynku silnego gracza – Chin. Optymiści mówią o zakończeniu rozmów do końca 2014 r., a sceptycy do końca 2015 r. Skutkiem tych działań jest efekt kreacji handlu, wymiana w ramach porozumienia oraz dynamiczne tempo dostosowywania się przedsiębiorstw⁴². Polska gospodarka stoi natomiast przed możliwością efektywnego reagowania na wydarzenia na rynku globalnym. Wzrosną jednak koszty inwestycyjne dla poszczególnych przedsiębiorstw oraz ryzyko, które w perspektywie długookresowej może się opłacić. Korzystnym zjawiskiem może być eksport łąpkowego przez USA do Polski, co przedłoży się na niższą cenę surowca. Łatwiejsze będą również działania w płaszczyźnie przejść podmiotów handlowych, aliansów itp.⁴³

W ramach konferencji „Partnerstwo na rzecz Handlu i Inwestycji (TTIP): szanse i możliwości dla biznesu w Polsce”, zorganizowanej 7 lutego 2014 r. w Warszawie, był panel „Dlaczego TTIP jest korzystna dla Polski. Co zrobić, aby nie zmarnować szansy”. Zdaniem europosła Pawła Zalewskiego (wiceprzewodniczącego Komitetu ds. Handlu – INTA w Parlamencie Europejskim), problematyczną kwestią są wyższe ceny energii oferowane w UE. Fakt ten może wpłynąć na konkurencyjność produktów oferowanych przez podmioty europejskie⁴⁴. Zdaniem natomiast wiceministra gospodarki Jerzego Pietrewicza,

Wśród krajów poza unijnych, USA są trzecim rynkiem zbytu naszych towarów oraz zajmują trzecią pozycję pod względem importu do Polski. Porozumienie może przyczynić się również do bardziej efektywnego procesu współpracy ze Stanami Zjednoczonymi w zakresie innowacyjnych technologii energetycznych. Polskie firmy będą mogły bardziej swobodnie działać na rynku amerykańskim oraz korzystać ze wspólnych doświadczeń⁴⁵.

⁴¹ Więcej informacji na stronie Ministerstwa Gospodarki: www.mg.gov.pl.

⁴² K. Żukrowska, J. Janus, Ł. Pokrywka, *Transatlantyczne partnerstwo handlowo-inwestycyjne. Sposób USA i UE na kształtowanie międzynarodowych stosunków gospodarczych*, Kraków 2013, s. 4.

⁴³ *Ibidem*, s. 8.

⁴⁴ *Transatlantyczne szanse dla Polski*, www.ec.europa.eu/polska/news/140207_ttipp_pl.htm [12.03.2014].

⁴⁵ *Wiceminister Pietrewicz o Transatlantycznym partnerstwie handlowym i inwestycyjnym*, www.mg.gov.pl/node/20078 [12.03.2014].

Porozumienie to nosi również nazwę Transatlantycka Strefa Wolnego Handlu (TAFTA). Zdaniem Jerzego Buzka, istotna będzie nie tyle redukcja cel, ile zmniejszenie barier handlowych, uzyskiwanie certyfikatów, co wpłynie na PKB Polski, który może wzrosnąć w tym przypadku o 2 mld dolarów⁴⁶. Zdaniem prezydenta Bronisława Komorowskiego, umowa handlowa pomiędzy UE i USA może być porównana do tzw. gospodarczego NATO. Dlatego też Polska będzie aktywnie wspierała procesy w ramach UE, na starej zasadzie:

[...] szukamy rozwiązań optymalnych, które zbliżają do siebie i wzmacniają całość świata zachodniego [...]. Trzeba szukać elementów wzmacniających współpracę amerykańsko-europejską, także współpracę polsko-amerykańską⁴⁷.

Przedstawiciele amerykańskiego stowarzyszenia NGNP Industry Alliance Ltd (*Next Generation Nuclear Plan*) i europejskiej grupy roboczej NC2I (*Nuclear Cogeneration Industrial Initiative* – powołana w 2011 r. jako jeden z trzech filarów SNETP, tj. *Sustainable Nuclear Energy Technology Platform*), 12 marca 2014 r. prowadzili rozmowy o wspólnym rozwijaniu i komercjalizacji technologii wysokotemperaturowych reaktorów jądrowych chłodzonych gazem (HTRG). Wykorzystywane one będą do tzw. kogeneracji, czyli jednoczesnego wytwarzania energii i ciepła procesowego. Działania te mają na celu ograniczenie emisji CO₂ przy jednoczesnej redukcji wykorzystywania paliw kopalnych⁴⁸.

W obliczu kryzysu na Ukrainie i obaw przed działaniami Rosji, KE proponuje zacieśnienie współpracy z innymi partnerami, np. USA. Istotne jest zniesienie procesu licencjonowania gazu. Departament Handlu wydał jak na razie sześć zezwoleń na eksport gazu, a państwa oczekują kolejnych. Na tej sytuacji może zyskać Polska, która jest zainteresowana tym kierunkiem importu gazu⁴⁹. W ramach obrad Rady energetycznej UE–USA zaproponowano zwiększenie wysiłków na rzecz podniesienia bezpieczeństwa energetycznego państwa⁵⁰.

UE i USA rozważały zatem wspólne działania na rzecz bezpieczeństwa energetycznego UE i Stany Zjednoczone uznały, że nasze obawy o bezpieczeństwo energetyczne i obawy naszych przyjaciół i partnerów stanowią wspólne wyzwanie, i rozważają nowe wspólne wysiłki, by na nie odpowiedzieć⁵¹.

⁴⁶ K. Majczyk w rozmowie z Jerzym Buzkiem: *Europa odzyska energię. Albo ją straci*, www.serwisy.gazetaprawna.pl/energetyka/artykuly/792341,buzek-europa-odzyska-energie-albo-ja-straci.html [28.04.2014].

⁴⁷ Prezydent: *umowa handlowa między UE i USA „gospodarczym NATO”*, www.bankier.pl/wiadomosc/Prezydent-umowa-handlowa-miedzy-UE-i-USA-gospodarczym-NATO-3083156.html [24.04.2014].

⁴⁸ *Europa i Ameryka będą razem rozwijać technologię HTRG*, www.nuclear.pl/wiadomosci,news,14031202.html [12.03.2014].

⁴⁹ *Putin „pomógł” Polsce. Rewolucja w europejskiej energetyce*, www.gospodarka.dziennik.pl/news/artykuly/452595,wladimir-putin-niechcacy-pomogl-polsce-zmiany-w-polityce-energetycznej-unii.html [12.12.2014].

⁵⁰ *UE i USA razem ws. bezpieczeństwa energetycznego*, www.gazownictwo.wnp.pl/ue-i-usa-razem-ws-bezpieczenstwa-energetycznego,222450_1_0_0.html [28.04.2014].

⁵¹ *UE i USA rozważają wspólne wysiłki ws. bezpieczeństwa energetycznego*, www.biznes.onet.pl/ue-i-usa-rozwazaja-wspolne-wysilki-ws-bezpieczenst,18491,5612651,news-detaj [12.04.2014].

Problemem ograniczającym współpracę zwłaszcza dla Polski mogą być wyzwania techniczne i technologiczne. Zdaniem wiceminister spraw zagranicznych Katarzyny Kacperczyk:

Jest bardzo dobry klimat i duże zrozumienie dla potrzeby jak najszybszego uruchomienia (eksportu gazu) LNG do Europy, ale trzeba pamiętać, że to nie będzie jutro, bo istnieje konieczność wybudowania odpowiedniej infrastruktury⁵².

Na łamach „Financial Times” Donald Tusk wezwał państwa Wspólnoty do sojuszu energetycznego. Unia energetyczna ma obejmować następujące kwestie: wspólne negocjacje, inwestycje w infrastrukturę, własne źródła energii, wzmocnienie mechanizmu solidarności, nowi dostawcy⁵³.

USA stanowi alternatywę kierunku dostaw surowców do Europy. Zależność państw członkowskich od importu ropy jest różnorodna. Wyróżnia się państwa samowystarczalne (Dania, Wielka Brytania), stosujące różne drogi i formy eksportu (Niemcy, Francja, Austria i Belgia), zależne od Rosji i OPEC (Włochy, Hiszpania, Grecja), zależne głównie od monopolisty dostaw, czyli Rosji (kraje bałtyckie, Polska, Czechy, Słowacja, Węgry, Finlandia)⁵⁴.

Z uwagi na ten fakt istotne jest zacieśnianie współpracy energetycznej w ramach współpracy transatlantyckiej. Odmienność rynków może stanowić pewne uzupełnienie dla zwłaszcza dla państw Wspólnoty. Prężność sektora energetycznego USA powinna być elementem stymulującym podejmowanie decyzji na rynku europejskim. Należy pamiętać, że uwarunkowania i czynniki analizowanych obszarów są odmienne, jednak dynamizm działań w amerykańskim sektorze powinien być brany pod uwagę.

Podsumowanie

Priorytetem dla Polski i USA jest umacnianie bezpieczeństwa energetycznego w obszarze transatlantyckim w ramach dywersyfikacji dostaw energii do sektora energetycznego. Poszczególne państwa zmagają się ze zjawiskiem wyczerpywania się odnawialnych zasobów surowców energetycznych. Dodatkowo rozwój gospodarczy kreuje popyt na energię pod różną postacią. Państwa stoją pod presją zapewnienia nie tylko ciągłości dostaw energii, ale i kreowania atrakcyjnej ceny oferowanych surowców.

Dywersyfikacja kierunków i źródeł pozyskania energii staje się głównym elementem kreującym działania polityczne poszczególnych państw. Nawiązywanie współpracy transatlantyckiej jest typowym zjawiskiem dla państw XXI w.

⁵² *USA otwierają się na eksport gazu do UE*, www.forbes.pl/usa-otwieraja-sie-na-eksport-gazu-do-ue,artykuly,174273,1,1.html [12.04.2014].

⁵³ *Sojusz energetyczny*, www.wiadomosci.tvp.pl/14930720/sojusz-energetyczny [24.04.2014].

⁵⁴ M. Kaczmarzski, *Bezpieczeństwo energetyczne Unii Europejskiej*, Warszawa 2011, s. 52.

Współpraca energetyczna w ramach UE i Polski to typowy przykład transatlantycznego porozumienia, np. w ramach wymiany poglądów, doświadczeń, nawiązania współpracy ekonomiczno-politycznej.

Rynek amerykański to prężnie rozwijający się obszar. Polska powinna w swych działaniach starać się o uznanie w tych relacjach, z uwagi na doświadczenie i wiedzę podmiotów poszczególnych uczestników rynku, np. na rynku OZE, węgla czy gazu niekonwencjonalnego. Polsko-amerykańska współpraca w dziedzinie energetyki może w obliczu naprężenia na linii Ukraina–Rosja, stać się swoistego rodzaju alternatywą. Ceny i dostępność surowców na rynku amerykańskim są bardziej opłacalne niż europejskim. Widoczny jest dialog energetyczny Polski i USA, który stanowi forum wymiany poglądów. Brak jest zdecydowanych działań i wspólnych inwestycji w sektorze energii.

Współpraca UE i USA może stanowić swoistego rodzaju źródło, obszar dla dalszych inwestycji energetycznych. Dywersyfikacja kierunków i źródeł pozyskania energii jest zjawiskiem pożądanym również dla Polski. Ustanowienie strefy wolnego handlu pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Unią Europejską otwiera możliwości również dla Polski. Liberalizacja w ramach dostępu do rynków wewnętrznych, eliminacja ceł we wzajemnym handlu oraz niwelowanie kosztownych barier pozataryfowych pozwoli na zwiększenie inwestycji eksportowych, zmniejszenie cen kupowanych surowców oraz zacieśnioną wymianę doświadczeń.

Transatlantic cooperation between Poland and US for energy security

The article is about transatlantic cooperation between Poland and US for energy security. Energy sector is dependent on government strategy. Policy should create protection for society and business. Global energy consumption is still growing. Developing industry especially needs natural resources to produce energy. The climate is changing and global warming is said to cause greenhouse effect resulting in droughts or floods. The major energy sources consumed in the United States are petroleum (oil), natural gas, coal, nuclear, and renewable energy. In the last years shale gas has been taken the most important place in the economy. US policy on energy security focuses on research and development. The main objective is to provide access to energy resources in the lowest price. Polish energy policy strategy on the diversification of routes and sources of energy. The political environment supported a few projects: shale gas sectors, nuclear energy and coal sector. At present, the amount of gas deposits in Poland is being estimated. This paper consists of three sections, an introduction and conclusions. The first chapter presents the energy sectors in Poland and US, and the prospects of its development. The second analyzes the nature of the areas of transatlantic cooperation Polish-American. While the third part shows the effects of transatlantic cooperation between the EU and the U.S., for Polish, as a member of the Community. This paper is complemented by tables, graphs, and bibliography.

Key words: energy policy, US, EU, Poland, strategy, transatlantic cooperation